Μπανάλ τοκενισμός, pinkwashing και επικίνδυνα σώματα

Το ακόλουθο κείμενο βασίζεται στην ανακοίνωσή της συγγραφέα στην βιβλιοπαρουσίαση του συλλογικού τόμου Η κανονικοποίηση του ακροδεξιού λόγου στην Ελλάδα: Φύλο, Εκκλησία, Ένοπλες Δυνάμεις στον Βόλο στις 11/3/2023.

Όσο διάβαζα το βιβλίο *Η κανονικοποίηση του ακροδεξιού λόγου στην Ελλάδα: Φύλο, Εκκλησία, Ένοπλες Δυνάμει*ς, διάφορες εκφορές γραπτού ή προφορικού δημόσιου λόγου (πολιτικού, ακαδημαϊκού, δημοσιογραφικού, σοσιαλμιντιακού) περνούσαν αυθόρμητα απ' τη σκέψη μου. Θέλω λοιπόν, να φέρω σε συνομιλία αυτά τα διαφορετικά κείμενα – συμβάντα με το βιβλίο. Νομίζω ότι αυτό το συνειρμικό πείραμα θα μπορούσε να είναι ένας παραγωγικός τρόπος να μιλήσει κάποια για το βιβλίο, έτσι ώστε να υπογραμμιστεί η παροντική σημασία και η συγχρονικότητά του αναφορικά με ζητήματα που απασχολούν την επικαιρότητα, την έρευνα και τη βιβλιογραφία σε εγχώριο αλλά και διεθνές επίπεδο.

Στο βιβλίο της *Ένας φεμινισμός της από-αποικιοποίησης*, η ιστορικός και πολιτική επιστήμονας Φρανσουάζ Βερζές ρωτάει στο πρώτο κεφάλαιο με τίτλο *Διαλέγοντας πλευρά*: «Γιατί θες να αποκαλείσαι «φεμινίστρια», γιατί υπερασπίζεσαι τον φεμινισμό εφόσον έχει διαφθαρεί σε τέτοιο βαθμό που ακόμη και η άκρα δεξιά μπορεί να τον οικειοποιηθεί; Δε θα έπρεπε να υπερασπιστούμε τον φεμινισμό ενάντια στην επέλαση των φασιστικών δυνάμεων;» Στο ευρωπαϊκό συγκείμενο για παράδειγμα, η τοποθέτηση και η ανάδειξη γυναικών σε θέσεις υψηλής πολιτικής εξουσίας επιβεβαιώνει το παραπάνω, με εξέχοντα παραδείγματα τη Μαρί Λεπέν του ακροδεξιού κόμματος Εθνική Συσπείρωση στη Γαλλία και την πρωθυπουργό της Ιταλίας και πρόεδρο του συντηρητικού δεξιού, μάλλον νεοφασιστικού, κόμματος Fratelli d'Italia, Τζόρτζια Μελόνι. Στην Ελλάδα, ο παραδοσιακός ακροδεξιός λόγος, αλλά και ο λόγος της εναλλακτικής δεξιάς (alt-right), δεν έχουν δείξει την "ανοιχτότητα" για να ενσωματώσουν έναν λόγο περί γυναικείων και ΛΟΑΤΚΙ δικαιωμάτων. Ενδεχομένως αυτό να ακουγόταν παρηγορητικό, αν αυτά τα δικαιώματα δεν είχαν μετουσιωθεί σε μια *ιδεολογία παραχώρησης προνομίων* από εξουσιαστικούς θεσμούς και αφομοίωσής τους στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές ατζέντες. Επιλέγω να δώσω έμφαση στις έμφυλες πολιτικές, καθώς φαίνεται να είναι το χαλί, κάτω από το οποίο η λευκή Ευρώπη κρύβει το αποικιοκρατικό παρ(ελθ)όν της και τον συστημικό ρατσισμό που εγείρει φράχτες, πνίγει πρόσφυγες στη Μεσόγειο, διεκπεραιώνει

επαναπροωθήσεις (pushbacks) στο Αιγαίο και φτιάχνει camp για πρόσφυγες και προσφύγισσες (τα οποία ας τα λέμε στρατόπεδα συγκέντρωσης, αν θέλουμε να ανταποκρίνονται οι λέξεις στην πραγματικότητα).

Διάλεξα τέσσερις δημόσιες τοποθετήσεις του ελληνικού συγκειμένου κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων χρόνων, ως ενδεικτικές εκφορές των τρόπων με τους οποίους ο λόγος περί δικαιωμάτων εγκολπώνεται από (ακρο)δεξιές νεοφιλελεύθερες και συντηρητικές ρητορικές, έτσι ώστε να πλαισιώσω δύο πολιτικά κρίσιμες διαδικασίες, τον φεμοεθνικισμό (femonationalism) και τον ομοεθνικισμό (homonationalism) με τις οποίες καταπιάνονται τα ερευνητά στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου. Καθώς στην Ελλάδα οι εν λόγω πολιτικές τροπικότητες πρόσφατα έχουν αρχίσει να παίρνουν μια μορφή με κύριο εκφραστή τους τη νεοφιλελεύθερη δεξιά, εγώ αναφέρομαι εδώ σε απόπειρες μωβ και ροζ ξεπλυμάτων (purple/pinkwashing) και τοκενισμού (tokenism) ως πρακτικές διευκόλυνσης και ενδεχομένως ενεργοποίησης αυτών των διαδικασιών.

Στις 4 Αυγούστου 2022 ο Ανδρέας Λοβέρδος σε δημοσίευσή του στο twitter γράφει: *«Ζητώ ειδική πρόβλεψη για τη γυναικοκτονία από το Νοέμβριο του 2021 όταν αυστηροποιήθηκαν οι ποινές για άλλα εγκλήματα. Καμία γυναίκα μόνη, κανένας θύτης ατιμώρητος. #pasok #EimasteMaziSou»*. Στο βίντεο-απόσπασμα από την σχετική ομιλία του στη βουλή κατακρίνει την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας για την απουσία ρύθμισης σχετικά με το έγκλημα, αναφέρει χαρακτηριστικά ότι κατά τις περιόδους υποχρεωτικής καραντίνας αυξήθηκε η κατανάλωση αλκοόλ και ναρκωτικών στα σπίτια και συνεχίζει λέγοντας ότι οι γυναικοκτονίες δεν είναι εγκλήματα που γίνονται εν βρασμώ, αλλά προετοιμάζονται. Κάνοντας επίκληση στον ψυχιατρικό λόγο κατέληξε να λέει ότι «η διάταξη για τα θέματα αυτά και για την προστασία των γυναικών είναι απαραίτητη». Το 2022 ο Λοβέρδος, σε μια στιγματιστική, παθολογικοποιητική χειρονομία προς την νευρο/ψυχοδιαφορετικότητα, καθώς και με ευθεία τοξικοφοβική αναφορά έχτισε τα προφίλ του γυναικοκτόνου και της γυναίκας που χρειάζεται να προστατεύσει το κράτος. Στο όχι και τόσο μακρινό Μάιο του 2012, όταν η οικονομική κρίση βρισκόταν στο απόγειό της και λίγο πριν τις τότε εθνικές εκλογές ο Λοβέρδος, ως υπουργός υγείας, σε συνεργασία με το υπουργείο Δημοσίας Τάξης επί Μιχάλη Χρυσοχοϊδη, είχε εξαπολύσει μια επιχείρηση-σκούπα σε στέκια τοξικοεξαρτημένων και πλατείες συλλαμβάνοντας 96 γυναίκες με την κατηγορία ότι είναι οροθετικές και υποβάλλοντας τες σε υποχρεωτικό υγειονομικό έλεγχο. Ο υγειονομικός, και τελικά ηθικός, πανικός που είχε εκτυλιχθεί εκείνο τον καιρό για την «καθαρή» ελληνική οικογένεια που κινδύνευε («να έχει κολλήσει») και με την δημοσιοποίηση στοιχείων και φωτογραφιών των οροθετικών γυναικών από το Υπουργείο Υγείας και ακόλουθη διαπόμπευσή τους από τα ΜΜΕ είχε ως αποτέλεσμα την αυτοχειρία κάποιων από αυτών, αλλά και ένα δια βίου στίγμα όσων επέζησαν. Δεν ξέρω αν, και ποιες, φεμινίστριες ή θηλυκότητες ανακουφίστηκαν με τα λεγόμενα Λοβέρδου περί γυναικοκτονιών, αλλά προσωπικά ήταν η πρώτη στιγμή που θυμάμαι να αναρωτιέμαι πως γίνεται μια λέξη που η δημόσια διατύπωσή της μέχρι και πριν δύο χρόνια ήταν διακύβευμα, κατέληξε να εξυπηρετεί την φυλακιστική ατζέντα ενός ανθρώπου που είναι βασικός υπεύθυνος για ένα από τα πιο ρατσιστικά, τοξικοφοβικά και μισογυνικά εγκλήματα της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2022, στη συνέντευξη τύπου στην 86η ΔΕΘ ο πρωθυπουργός απαντά σε ερώτηση αναφορικά με το δικαίωμα στον πολιτικό γάμο των ομόφυλων ζευγαριών κάνοντας αναφορές σε *«εθνική στρατηγική για την ισότητα όσων συμμετέχουν στην κοινότητα», «μιας κυβέρνησης που δείχνει ιδιαίτερη ευαισθησία για αυτά τα ζητήματα»* υπογραμμίζοντας ότι out and proud άτομα συμμετέχουν στην κυβέρνηση, κάτι που *«έγινε από μια κεντροδεξιά κυβέρνηση»*. Ο πρωθυπουργός σημειώνει την ανοιχτότητα της πολιτικής του παράταξης ως φιλελεύθερης και συμπεριληπτικής. Οι φιλελεύθερες αφομοιωτικές πολιτικές για το φύλο, όπως περιγράφεται και στο πρώτο κεφάλαιο του τόμου, κατακερματίζουν τις διασταυρούμενες καταπιέσεις και παράγουν πολιτικές ταυτότητας που ικανοποιούν συγκεκριμένα υποκείμενα, ενώ την ίδια στιγμή διευρύνουν την εκλογική βάση των κομμάτων που τις εκφέρουν με την παραχώρηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων σε αυτά που προηγουμένως ήταν αόρατα. Πάντα όμως, θυμίζουν στην εφαρμογή τους ότι η υπόσχεση συμπερίληψης είναι στην πραγματικότητα *ανεκτικότητα*. Δυσκολεύομαι να ξεχάσω την τοποθέτηση του πρωθυπουργού για το νομοσχέδιο αλλαγής ταυτότητας φύλου, τον Οκτώβριο του 2017, όταν ακόμη ήταν αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Με σηκωμένο τον δείκτη, σαν μπαμπάς που μας νουθετεί και κάνοντας επικλήσεις στον ψυχιατρικό λόγο περί δυσφορίας φύλου για να αναδείξει ότι δεν γίνεται διαχωρισμός περιπτώσεων στο νομοσχέδιο, διατύπωσε μια εμβληματική θέση για την αλλαγή ταυτότητας φύλου με το παράδειγμα επιθυμίας για αλλαγή ταυτότητας ως παραίνεση από εξωγήινους. Αυτή η ανησυχία και η προσπάθεια θεσμικού πατροναρίσματος των τρανς ατόμων τοποθετώντας τα στο παρωχημένο επιχείρημα «είναι μια φάση», το αν κάποιο είναι σίγουρο δηλαδή για το φύλο του, είναι που μάλλον αποκρυσταλλώνει την τρανσφοβία και τα όρια συμπερίληψης των στρατηγικών ισότητας. Ωστόσο, «it's not a phase dad».

Στις 10 Δεκεμβρίου 2021 έγινε η παρουσίαση του «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότητα 2021-2025». Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είπε «*χαίρομαι πολύ που σήμερα στην ανώτατη πολιτειακή θέση της χώρας βρίσκεται μία γυναίκα. Η Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, η Κατερίνα Σακελλαροπούλου είναι η καλύτερη απόδειξη ότι δεν υπάρχουν όρια στις φιλοδοξίες των νέων κοριτσιών, ότι μπορούν να φτάσουν όσο ψηλά οι δυνατότητές τους και το φυσικό τους ταλέντο τους επιτρέπει. Και νομίζω ότι είναι μία πολύ σημαντική συμβολική κίνηση για την Ελληνική Δημοκρατία, για το ελληνικό κράτος, το οποίο γιορτάζει τα 200 χρόνια από την έναρξη του πολέμου της Ανεξαρτησίας*». Άκουγα αυτό το απόσπασμα και στο μυαλό μου είχε καρφιτσωθεί σαν δημοσίευση σελίδας στο Facebook, η ΠτΔ να φωτογραφίζεται μπροστά από τον φράχτη του Έβρου στα ελληνοτουρκικά σύνορα τον Μάϊο του ίδιου έτους. Σε πολλές περιπτώσεις και για κάποια *άτομα*, αυτές οι κατ' επίφαση προοδευτικές ατζέντες πιθανόν να σημαίνουν εκκοσμίκευση και διαφοροποίηση από πατριαρχικές κοινωνίες και κοινότητες (συνήθως μουσουλμανικές και κοινότητες Ρομα) και ίσως στο ελληνικό συγκείμενο να μεταφράζονται και ως συνέχεια ενός πρότζεκτ εξευρωπαϊσμού ή από-βαλκανοποίησης. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για *τοκενισμό*, δηλαδή για την τοποθέτηση και πολιτική εργαλειοποίηση σε θέσεις εξουσίας ατόμων που ανήκουν σε μειονοτικές ή καταπιεσμένες ομάδες, μέθοδος που κινητοποιείται ούτως ώστε να φαίνεται ότι υπάρχει ένα συμπεριληπτικό πλαίσιο δράσης.

Σχεδόν ένα χρόνο πριν, τον Δεκέμβριο του 2021 στο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, ανακοινώθηκε από τη διοργάνωση στην παρουσιάστρια της τελετής λήξης Τζεφ Μοντάνα -ένα τρανς μη-δυαδικό άτομο- ότι θα έπρεπε να καλέσει την Υπουργό Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη στη σκηνή. Η καλλιτέχνης αρνήθηκε και έκανε ρητή αναφορά σε pinkwashing στρατηγική και εργαλειοποίησή της. Σε συνέντευξή της αναφέρει χαρακτηριστικά: *Καταλαβαίνετε πώς αισθάνθηκα: παγιδευμένη. Πως γίνομαι ένα «εργαλείο». Οι ίδιοι δεν περίμεναν ότι εγώ θα έχω άποψη και θα την εκφέρω κιόλας - το ένιωσα από το πώς μου μίλαγε ο κ. Ανδρεαδάκης. Και πράγματι δεν κάνω πολιτική, ούτε είμαι υπάλληλος του υπουργείου, αν και ο πολιτισμός είναι ο χώρος μου. Αλλά γνωρίζω ότι η υπουργός αυτή έβαλε τον Λιγνάδη στη θέση του διευθυντή του Εθνικού. Γνωρίζω ότι έχει έναν ρόλο σε όλο αυτό που έγινε. Και δεν πήγα στο Φεστιβάλ για να δώσω πολιτική μάχη επί σκηνής! Εν τέλει η Λ. Μενδώνη δεν εμφανίστηκε, αφού προσωπικά είπα πως "δεν υπάρχει περίπτωση εγώ να κάνω κάτι τέτοιο, όσο και να με πιέζετε ή να μου δίνετε τελεσίγραφα ή να με ακυρώνετε*.

Τελικά, ίσως θέλω να κάνω ένα άλμα εδώ και να πω αυτό που σκεφτόμαστε όλα: μπορείς να είσαι κουήρ, αρκεί να είσαι (έθνο)ετεροκανονικά και λευκά κουήρ, και μπορείς να είσαι φεμινίστρια, αρκεί να είσαι δυνατή και γενναία για να σπάσεις την σιωπή ή τη γυάλινη οροφή, και λευκή και cis για να μπορέσεις να είσαι το υποκείμενο του φεμινισμού για/των λευκές/ων (είτε αυτή που θα τη σώσουν, είτε αυτή που θα επιτελέσει σωστικό φεμινισμό). Μωβ και ροζ ξεπλύματα και (μπανάλ) τοκενισμοί μας φέρνουν μπροστά στα όρια του πόσο ριζοσπαστικά είμαστε κι εμείς τα ίδια, με τι ικανοποιούμαστε και, τελικά, αν και κατά πόσο αντιλαμβανόμαστε τα συνυφασμένα συστήματα διακρίσεων και καταπιέσεων, τα οποία κατακερματίζονται για να εργαλειοποιηθούν. Η Βερζές λέει κάτι που ίσως (να έπρεπε) να είναι ήδη κοινός τόπος σε όλα μας: ο φεμινισμός που μάχεται υπέρ και διεκδικεί απλώς την έμφυλη ισότητα, είναι καταδικασμένος να αφομοιωθεί από αντιδραστικούς πολιτικούς λόγους, είτε αυτοί είναι η ακροδεξιά είτε είναι ένα νεοφιλελεύθερο κράτος. Το 2021 ήταν η χρονιά του ελληνικού MeToo και η έμφυλη βία, οι σεξουαλικές παρενοχλήσεις και οι γυναικοκτονίες ήταν τα κατεξοχήν θέματα της επικαιρότητας. Οι αφηγήσεις περιστατικών βίας που κυκλοφόρησαν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τη συμβατική/τηλεοπτική ενημέρωση σε μεγάλο βαθμό αποσυνδέθηκαν από τις δομές και τους θεσμούς νομιμοποίησής τους, καθώς και από τις συναισθηματικές και αναπαραστασιακές οικονομίες που τις φυσικοποιούν. Όλα αυτά τα «κι εγώ επίσης» μοιάζουν να συσσωρεύτηκαν με τον ίδιο τρόπο που συσσωρεύτηκαν ατομικές ευθύνες την περίοδο της πανδημίας.

Το πρωί του Σαββάτου 11 Μαρτίου, ημέρα και της παρουσίασης, πραγματοποιήθηκε στην πόλη του Βόλου συγκέντρωση και πορεία ενάντια στη συγκάλυψη των βασανιστών του Βασίλη Μάγγου, η δίκη των οποίων ήταν προγραμματισμένη για την Τετάρτη 15 Μαρτίου. Με αφορμή τη συγκυρία της πορείας και της βιβλιοπαρουσίασης, θέλω να σχολιάσω ένα ακόμη ζήτημα το οποίο θεωρώ προνομιακό πεδίο συγκρότησης του ακροδεξιού λόγου ως *νοοτροπίας*. Ο ακροδεξιός λόγος δεν είναι μια α-χρονική ιδεολογική θέση και πρακτική, ούτε συνιστά εξαίρεση. Όπως μας περιγράφει στον πρόλογο του βιβλίου ο ιστορικός Αριστοτέλης Καλλής, παράγεται, αλλά και παράγει τη σκέψη του, συνήθως σε συμφωνία με τις «κυρίαρχες πολιτικές, πολιτιστικές και κοινωνικές αντιλήψεις της

εποχής», βασίζεται στην «κυρίαρχη τάση» και σε «γνωσιακά σχήματα με ακροδεξιά και λαϊκίστικά χαρακτηριστικά». Η περίοδος του COVID-19 και των περιοριστικών υγειονομικών μέτρων ίσως να νομιμοποίησαν και φυσικοποίησαν την παρουσία της αστυνομίας στην καθημερινή ζωή, χωρίς να υπονοώ ότι προηγουμένως δεν υπήρχε παρουσία. Αυτό που θέλω να πω είναι ότι μιλάμε για μια περιρέουσσα ατμόσφαιρα φόβου, που εντατικοποίησε την ανάγκη να νιώσει κάποιος ασφαλής. Αλλά ποιος νιώθει ασφαλής με την παρουσία της αστυνομίας και την απροβλημάτιστη κατασταλτική, και συχνά πλέον φονική, βία που ασκεί; Τα παραδείγματα έμφυλων πρακτικών που παρέθεσα παραπάνω έρχονται να επιβεβαιώσουν το αφήγημα για την εξελικτική πρόοδο της Ελλάδας ως μιας νεοφιλελεύθερης, δυτικής, ευρωπαϊκής δημοκρατίας, όπου η έμφυλη ισότητα είναι δεδομένη και δεν υπάρχουν πολίτισσες δεύτερης και τρίτης κατηγορίας. Ποιες ζωές μετράνε σε μια τέτοια δημοκρατία; Πιο συγκεκριμένα: τι κοινό έχουν ο Κώστας Φραγκούλης, ο Βασίλης Μάγγος και οι οροθετικές του 2012 με τις επαναπροωθήσεις προσφύγων στο Αιγαίο και πως σχετίζονται με την κανονικοποίηση του ακροδεξιού λόγου;

Στο σχεδόν είκοσι χρονών άρθρο «Συν-αισθηματικές Οικονομίες» γραμμένο το 2004, η φιλόσοφος Σάρα Άχμεντ ρωτάει «Ποιος είναι ο ρόλος της ασφάλειας στη συναισθηματική πολιτική του φόβου;» Ποιοι παράγονται ως αντικείμενα φόβου και ποια σώματα, αφού παραχθούν ως αντικείμενα φόβου ή ως αιτίες μίσους, ποινικοποιούνται, οπότε πρέπει να ελεγχθούν και ίσως και να εξαλειφθούν; Το βιβλίο «Η Κανονικοποίηση του Ακροδεξιού Λόγου στην Ελλάδα» είναι ένα εγχείρημα ανίχνευσης και χαρτογράφησης των τρόπων, με τους οποίους η ακροδεξιά ιδεολογία κανονικοποιήθηκε και νομιμοποιήθηκε στην ελληνική κοινωνία. Η έμφαση δίνεται σε τέσσερις θεσμούς: φύλο, ΜΜΕ, Εκκλησία και Ένοπλες Δυνάμεις, καθένας από τους οποίους έχει έναν καταστατικό ρόλο στη διάρθρωση του πολιτικού και του κοινωνικού, αλλά την ίδια στιγμή και στην συγκρότηση του τρόπου που το ίδιο το πολιτικό και το κοινωνικό γίνονται κατανοητά. Η βαθιά και διαχρονική σχέση του ακροδεξιού λόγου με την κοινωνία, δηλαδή μιας ρητορικής που έχει βασιστεί στις έννοιες της ασφάλειας, του φόβου για το Άλλο και τελικά, και στην έννοια της αγάπης, ενδεχομένως σε ένα βαθμό να προκύπτει μέσα από τον τρόπο ή τους τρόπους με τους οποίους η κοινωνία βλέπει την εξουσία και το πως βλέπει τελικά και τον εαυτό της μέσα από αυτή -πως μπορεί να επιβεβαιώνει την εξουσία ακριβώς γιατί πιστεύει ότι είναι το «καθαρό» υποκείμενο που αυτή θα προστατεύσει. Ο αντιτσιγγανισμός, για παράδειγμα, είναι μάλλον ένα κατεξοχήν πεδίο για να διακρίνουμε κάποια από τα συγκροτητικά στοιχεία του ακροδεξιού λόγου στην Ελλάδα. Πως λοιπόν, όπως τίθεται και μέσα στο βιβλίο που παρουσιάζουμε, *ενεργοποιούνται εκείνοι οι μηχανισμοί άμυνας ενός σώματος που απειλείται* από ένα Άλλο; Στο σύγχρονο ελληνικό συγκείμενο συναισθηματικές θεσιακότητες όπως το άγχος του επιβιωτισμού, η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα, όπως έχουν εγγραφεί στο συλλογικό σώμα μέσα από την συνθήκη των αλλεπάλληλων κρίσεων ενθαρρύνονται από τις ρητορικές ενός εθνικού/καθαρού σώματος σε απειλή και ηθικών πανικών. Όπως περιγράφει η Άχμεντ, «το συναίσθημα δεν μπορεί να εντοπιστεί σε ένα αντικείμενο ή υποκείμενο και αυτό του επιτρέπει να δημιουργεί επιφάνειες συλλογικών σωμάτων». Με αυτόν τον τρόπο, εξηγεί, το ατομικό υποκείμενο αποκτά ύπαρξη μέσα από την ευθυγράμμισή του με το συλλογικό κι έτσι συγκροτούνται εθνικά

σώματα/ανήκειν σε κίνδυνο από ένα Άλλο. Η Ελλάδα είναι ήδη αυτό το δυτικό κράτος, όπου η Κατερίνα Γκουλιώνη, η Ζάκι Ο/ο Ζακ Κωστόπουλος, ο Νίκος Σαμπάνης, ο Κώστας Φραγκούλης, ο Βασίλης Μάγγος, οι προσφύγισσες στον Έβρο, οι/τα σεξεργάτριες/ά, οι οροθετικές της σκούπας του 2012 είναι, όχι απλώς οι αγκαμπενικές γυμνές ζωές, αλλά οι επιβεβαιωτικές ετερότητες της ελληνικής λευκότητας -τα σώματα που επιβεβαιώνουν ότι η Ελλάδα έχει μερίδια στην αποικιοκρατία και μοιάζει περισσότερο απ' όσο φαίνεται, με αυτό που επί μνημονίων αποκαλούσε καταπιεστή.

Θα ήθελα να κλείσω παραθέτοντας ένα απόσπασμα από την ομιλία της Ελένης Κωστοπούλου στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα πριν από περίπου τρεις μήνες. Αισθάνομαι ότι είναι κομμάτι λόγου που συμπυκνώνει με έναν τρόπο την ιδεολογική και συν-αισθηματική κυριαρχία του ακροδεξιού λόγου στην καθημερινή ζωή: το πως με λίγα λόγια ο ακροδεξιός λόγος και ο φασισμός γίνονται κοινή λογική, αισθητικό και συναισθηματικό πεδίο συγκρότησης των εννοιών του εαυτού και της κοινωνίας.

Δεν ξέρω αν το γνωρίζετε, αλλά κανένας από τους δυο κατηγορούμενους δε βρίσκεται στη φυλακή. Ο ένας βρίσκεται σε κατ' οίκον περιορισμό και το δεύτερο άτομο έμεινε στη φυλακή 2 μήνες και μετά βρήκε έναν τρόπο να βγει. εξακολουθεί να ισχυρίζεται ότι είναι αθώος και ότι δεν έκανε τίποτα, ενώ τον βλέπουμε στα βίντεο να κλωτσά τον Ζακ στο κεφάλι και να τον σέρνει, και να κάνει όλα αυτά τα φριχτά πράγματα. Και λέει είμαι αθώος! Προστάτευσα! Αυτό λέει, αυτό πιστεύει ο ίδιος ότι τα έκανε όλα για να προστατεύσει τον κοσμηματοπώλη. Και ξέρετε γιατί; Γιατί είναι ένας φασίστας. Ακριβώς γι' αυτό, αυτός είναι ο τρόπος σκέψης του. Για την Ελλάδα η υπόθεση για τους αστυνομικούς έχει τελειώσει. [... Υπήρξε αδικία. Και δεν υπήρξε αδικία μόνο για τον γιό μου, αλλά για πολλούς. Καθημερινά ζούμε τέτοιες αδικίες στην Ελλάδα. Και αν δεν μπορείτε να κάνετε εσείς τίποτα γι' αυτή την αδικία, γιατί είστε εδώ και γιατί είμαστε κι εμείς εδώ.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Francoise Verges. «Κεφάλαιο 1. Διαλέγοντας πλευρά: Ένας φεμινισμός της από-αποικιοποίησης». Στο *Ένας φεμινισμός της από-αποικιοποίησης*, 9-71. Εξάρχεια: Τοποβόρος

Ahmed Sara, 2018. «Συν-αισθηματικές Οικονομίες». Στο *Το συν-αίσθημα στο πολιτικό: Υποκειμενικότητες, εξουσίες και ανισότητες στο σύγχρονο κόσμο,* 129-166. Αθήνα: Νήσος

*Η Πένυ Πασπάλη είναι διδακτορική ερευνήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και μέλος της οργανωτικής επιτροπής του θερινού σχολείου Pelion Summer Lab for Cultural Theory and Experimental Humanities. Όταν δεν κάνει φεμινισμό στην επαρχία και δεν επιτελεί τον ρόλο της ως πρεκάρια της ελληνικής ακαδημίας, προσπαθεί να βρει ποιο δέντρο του Πηλίου έχει τον καλύτερο ίσκιο.